

HOÀN THIỆN THỂ CHẾ PHÂN CẤP, PHÂN QUYỀN ĐỐI VỚI CÁN BỘ LÃNH ĐẠO CẤP TỈNH

CAO THỊ HÀ*

Phân cấp, phân quyền được quy định rõ ràng, rành mạch có ý nghĩa quan trọng trong hoạt động quản lý nhà nước, sẽ khơi dậy tính độc lập, tự chủ nói chung; đồng thời, khắc phục được tình trạng né tránh trách nhiệm, đùn đẩy, sợ sai không dám làm của một bộ phận cán bộ lãnh đạo, quản lý các cấp; qua đó, góp phần thực hiện thắng lợi các yêu cầu, nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội của địa phương và đất nước. Bài viết phân tích vai trò của việc hoàn thiện thể chế về phân cấp, phân quyền đối với cán bộ lãnh đạo cấp tỉnh cũng như những hạn chế, bất cập trong phân cấp, phân quyền thời gian qua; đề xuất các biện pháp tiếp tục hoàn thiện thể chế phân cấp, phân quyền đối với cán bộ lãnh đạo cấp tỉnh ở nước ta hiện nay.

Từ khóa: Hoàn thiện thể chế; phân cấp, phân quyền; cán bộ lãnh đạo cấp tỉnh.

Decentralization and devolution are clearly defined and of great importance in state management activities, which will arouse independence and autonomy in general, and coincide with overcoming the situations of avoiding and pushing responsibilities, fearing wrongdoing of some parts of leaders and managers at all levels; thereby, contributing to the successful implementation of socio-economic development requirements and tasks of the locality and the country. The article analyzes the role of institutional improvement in decentralization and devolution of provincial leaders, as well as limitations and shortcomings in decentralization and devolution in the past time, proposing some measures to continue promoting the decentralization and devolution of provincial leaders in Vietnam today.

Keywords: Institutional improvement; decentralization, devolution; provincial leaders.

NGÀY NHẬN: 20/6/2023

NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 25/7/2023

NGÀY DUYỆT: 16/8/2023

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.331.2023.581>

1. Đặt vấn đề

Nghị quyết số 28-NQ/TW ngày 17/11/2022 của Hội nghị lần thứ 6 Ban Chấp hành Trung ương Đảng đã xác định giải pháp “Tiếp tục đổi mới tổ chức và hoạt động, đẩy mạnh phân cấp, phân quyền, làm rõ hơn chức năng, nhiệm vụ quyền hạn của từng tổ chức, cá nhân trong bộ máy hành chính”¹. Do đó, hoàn thiện thể chế phân cấp, phân quyền (PCPQ) của cán bộ lãnh đạo cấp tỉnh

(CBLDCT) ở nước ta hiện nay có ý nghĩa rất quan trọng, *một mặt*, vừa khơi dậy tính độc lập, tự chủ trong việc quyết định những nội dung có lợi cho quá trình phát triển kinh tế - xã hội địa phương, *mặt khác*, vừa khắc phục tình trạng né tránh trách nhiệm, đùn đẩy, sợ sai không dám làm của một bộ phận cán bộ lãnh đạo, quản lý các cấp; qua đó, góp phần thực hiện thắng lợi những nội dung, chỉ tiêu

* *ThS, Trường Chính trị tỉnh Nam Định*

nhiệm vụ của Đảng, Nhà nước đã xác định và giao cho các địa phương.

2. Vai trò của việc hoàn thiện thể chế phân cấp, phân quyền đối với cán bộ lãnh đạo cấp tỉnh

Một trong những khâu đột phá chiến lược được Đại hội lần thứ XIII của Đảng xác định là: “Hoàn thiện đồng bộ thể chế phát triển, trước hết là thể chế nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa”². Đây được xem là “nút thắt” quan trọng nhằm tháo gỡ khó khăn, vướng mắc ở nhiều ngành, lĩnh vực, tạo điều kiện thuận lợi để khai thông các nguồn lực, thu hút đầu tư, tạo động lực để cá nhân, tổ chức, doanh nghiệp làm việc; phát huy hết vai trò, trách nhiệm, ý tưởng, sáng kiến cho cơ quan, đơn vị, địa phương. Tuy nhiên, những quyết định đưa ra của cán bộ lãnh đạo, quản lý cấp tỉnh phải đặt lợi ích của Đảng, Nhà nước, Nhân dân lên trên hết, trước hết, phải vì sự phát triển kinh tế - xã hội của địa phương, nâng cao chất lượng cuộc sống của các tầng lớp nhân dân, giữ vững ổn định chính trị, trật tự an toàn xã hội.

Những năm qua, dưới sự lãnh đạo của Đảng, hoàn thiện thể chế PCPQ của CBLĐCT được tăng cường, đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ của thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc, hùng cường, thịnh vượng. Việc hoàn thiện thể chế về PCPQ của CBLĐCT được quy định trong *Hiến pháp* năm 2013; *Luật Tổ chức Chính phủ* năm 2015 (sửa đổi, bổ sung năm 2019); *Luật Tổ chức chính quyền địa phương* năm 2015 (sửa đổi, bổ sung năm 2019); Kết luận số 14-KL/TW ngày 22/9/2021 của Bộ Chính trị về “chủ trương khuyến khích và bảo vệ cán bộ năng động, sáng tạo vì lợi ích chung”; Nghị quyết số 76/NQ-CP ngày 15/7/2021 của Chính phủ ban hành *Chương trình tổng thể cải cách hành chính nhà nước giai đoạn 2021 - 2030*; Nghị quyết số 04/NQ-CP ngày 10/01/2022 của Chính phủ về đẩy mạnh PCPQ trong quản lý nhà nước, xác định được 5 lĩnh vực PCPQ: (1) Quản lý ngân sách nhà nước; (2) Quản lý doanh nghiệp nhà

nước; (3) Quản lý đầu tư công; (4) Quản lý công vụ, cán bộ, công chức, viên chức; (5) Quản lý đất đai... Nhờ vậy, CBLĐCT ở nhiều địa phương đã phát huy được vai trò, trách nhiệm trong tổ chức thực hiện các mục tiêu, nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội của Đảng, Nhà nước và địa phương.

Tuy nhiên, việc hoàn thiện thể chế PCPQ của CBLĐCT còn một số hạn chế, bất cập, cụ thể là: một số quy định về PCPQ của CBLĐCT còn chung chung, chưa cụ thể hóa, thể chế hóa vào từng lĩnh vực, hoạt động cụ thể, chưa gắn trách nhiệm của CBLĐCT về năng lực tổ chức thực hiện nhiệm vụ của trung ương đã xác định cho địa phương; quy định về kiểm tra, giám sát, cho thôi việc hoặc điều chuyển sang vị trí công tác khác đối với CBLĐCT khi hoàn thành nhiệm vụ ở mức độ thấp chưa quyết liệt; một số CBLĐCT còn thờ ơ, thiếu trách nhiệm trong quyết định những công việc có lợi cho địa phương; nhiều dự án, công trình còn chậm tiến độ, không giải ngân được nguồn ngân sách do trung ương phân bổ; tình trạng né tránh, đùn đẩy trách nhiệm, không dám quyết định chờ xin ý kiến của Trung ương vẫn còn biểu hiện ở một số CBLĐCT.

3. Một số biện pháp hoàn thiện thể chế phân cấp, phân quyền đối với cán bộ lãnh đạo cấp tỉnh

Để góp phần thực hiện hiện thắng lợi nội dung Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng, các nghị quyết của Hội nghị Trung ương (khóa XIII), khơi dậy ý chí, khát vọng của mỗi người trong thực hiện chức trách, nhiệm vụ được giao, vượt qua những khó khăn, thách thức, tiếp tục đưa sự nghiệp cách mạng của Đảng, Nhà nước và Nhân dân ta đến thắng lợi vinh quang, trong thời gian tới, cần:

Thứ nhất, tiếp tục rà soát, bổ sung, hoàn thiện thể chế PCPQ đối với CBLĐCT.

Nghị quyết số 04/NQ-CP ngày 10/01/2022 của Chính phủ về đẩy mạnh PCPQ trong quản lý nhà nước chỉ rõ, cần tiếp tục rà soát, sửa đổi, bổ sung và hoàn thiện các quy định của pháp luật chuyên ngành, theo hướng đẩy

mạnh PCPQ, xác định rõ trách nhiệm giữa Chính phủ với các bộ, ngành, giữa Chính phủ, các bộ, ngành với chính quyền địa phương, bảo đảm phù hợp với tinh thần Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng, quy định của *Hiến pháp* năm 2013, *Luật Tổ chức Chính phủ* năm 2015 (sửa đổi, bổ sung năm 2019). Theo đó, Chính phủ và Thủ tướng Chính phủ lãnh đạo, chỉ đạo cơ quan, ban, ngành liên quan thực hiện rà soát, đánh giá các văn bản có liên quan đến PCPQ của lãnh đạo cấp tỉnh theo hướng dễ hiểu, dễ thực hiện, đồng thời, phát huy vai trò, trách nhiệm của cán bộ lãnh đạo chủ chốt cấp tỉnh trong từng lĩnh vực, hoạt động cụ thể, nhất là những lĩnh vực nhạy cảm để phát sinh tham nhũng, tiêu cực, như: đất đai, tài chính, ngân hàng, đầu tư công... Cần có những văn bản quy định chặt chẽ, để không có những lỗ hổng trong từng nội dung, từng điều khoản, từ đó, thúc đẩy CBLĐCT phát huy tính năng động, sáng tạo trong xử lý, giải quyết những vấn đề phát sinh thuộc thẩm quyền giải quyết của địa phương.

Việc hoàn thiện những văn bản về PCPQ của Chính phủ, của các bộ đối với CBLĐCT cần tiến hành từng bước, thận trọng, chắc chắn, không chủ quan, nóng vội, đốt cháy giai đoạn; trước khi ban hành văn bản cần thảo luận, xin ý kiến của các chuyên gia, cán bộ công tác lâu năm, kinh qua nhiều chức vụ ở trung ương, địa phương; phát huy dân chủ, trí tuệ tập thể của cơ quan soạn thảo, ban hành văn bản; trong quá trình rà soát, bổ sung, hoàn thiện văn bản PCPQ của CBLĐCT phải đặt lợi ích quốc gia, dân tộc, lợi ích của Đảng, Nhà nước và Nhân dân lên trên hết.

Thứ hai, có cơ chế, chính sách đặc thù trong PCPQ đối với CBLĐCT của một số tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương.

Ở những tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương, như: thành phố Hà Nội, thành phố Hải Phòng, thành phố Đà Nẵng, TP. Hồ Chí Minh, tỉnh Quảng Ninh, tỉnh Thừa Thiên Huế..., cần có những cơ chế, chính sách đặc thù riêng vừa phát huy lợi thế, tiềm năng của các tỉnh, thành phố này, vừa xây dựng được cực tăng

trưởng đại diện ở mỗi khu vực, địa bàn tạo thành chuỗi liên kết phát triển ổn định, bền vững, thúc đẩy các ngành, lĩnh vực hoạt động ngày càng hiệu quả hơn. Theo đó, cơ chế, chính sách PCPQ của trung ương đối với những tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương sẽ tăng cường tính tự chủ, độc lập trong quyết định các vấn đề về ngân sách, tài chính, dự án phát triển kết cấu hạ tầng giao thông; trao quyền trực tiếp cho người đứng đầu cấp tỉnh và chịu trách nhiệm trước Đảng, Nhà nước và Nhân dân về những quyết định đó.

Khi đã có những cơ chế, chính sách đặc thù thì quy định rõ trách nhiệm cho cán bộ lãnh đạo chủ chốt cấp tỉnh (bí thư tỉnh ủy/thành ủy, chủ tịch Hội đồng nhân dân, Ủy ban nhân dân) nếu địa phương xảy ra những khó khăn, yếu kém về phát triển kinh tế - xã hội, tốc độ tăng trưởng thấp, đời sống các tầng lớp nhân dân khó khăn, nhiều vấn đề xã hội bức xúc nảy sinh thì kiên quyết xử lý, điều chuyển vị trí công tác. Bên cạnh đó, quy định rõ hơn về cơ chế, chính sách biểu dương, khen thưởng đối với CBLĐCT có nhiều đóng góp tích cực đối với sự phát triển kinh tế - xã hội địa phương, chăm lo đời sống ngày càng được nâng lên cho các tầng lớp nhân dân. Tuy nhiên, cơ chế, chính sách đặc thù cần có sự cân đối hài hòa giữa các địa phương, tránh tình trạng tập trung nhiều cho các tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương mà địa phương ở vùng sâu, vùng xa ít được quan tâm.

Thứ ba, hoàn thiện thể chế về thanh tra, kiểm tra, giám sát.

Chính phủ và Thủ tướng Chính phủ cần tăng cường công tác thanh tra, kiểm tra, giám sát đối với việc trao quyền quyết định mọi việc của lãnh đạo chủ chốt cấp tỉnh ở các hạng mục, nội dung công việc đã được giao.

Thanh tra, kiểm tra, giám sát của Chính phủ đối với CBLĐCT có thể thực hiện theo chuyên đề, kế hoạch hoặc đột xuất không thông báo trước, tập trung vào những lĩnh vực, hoạt động có dấu hiệu xảy ra sai sót, tiêu cực. Cần có sự phối hợp nhịp nhàng, đồng bộ,

tránh sự nể nang, né tránh giữa các bộ phận, lực lượng trong quá trình thực hiện nhiệm vụ. Sau thanh tra, kiểm tra, giám sát của Chính phủ, đối với CBLĐCT phải có sự chuyển biến rõ ràng, tích cực về nhận thức, hành động; góp phần tích cực vào phát triển kinh tế - xã hội địa phương, giữ gìn bản sắc văn hóa dân tộc, xây dựng con người mới xã hội chủ nghĩa, thu hút ngày càng nhiều nguồn lực đầu tư từ bên ngoài, đem lại điều kiện thuận lợi cho các tầng lớp nhân dân cống hiến tài năng, trí tuệ cho quê hương, đất nước...

Thứ tư, định kỳ tổ chức hội nghị sơ kết, tổng kết quá trình hoàn thiện thể chế PCPQ đối với CBLĐCT.

Đây là một trong những biện pháp quan trọng để đẩy nhanh việc hoàn thiện thể chế PCPQ của CBLĐCT. Thông qua việc tổ chức hội nghị sơ kết, tổng kết của Chính phủ với CBLĐCT, lắng nghe ý kiến, phản hồi cả tích cực và tiêu cực, những vướng mắc, khó khăn, bất cập trong quá trình xây dựng luật và tổ chức thực hiện ở các tỉnh, thành phố; từ đó, kịp thời khắc phục, sửa chữa, bổ sung, điều chỉnh những nội dung mới phù hợp, hiệu quả, bảo đảm tính liên thông, liền mạch giữa trung ương với địa phương. Theo đó, CBLĐCT trực tiếp thực hiện sự PCPQ cần bày tỏ những quan điểm, đánh giá đúng thực trạng ưu điểm, hạn chế của những quy định, yêu cầu PCPQ của Chính phủ cho CBLĐCT, từ đó, kiến nghị, đề xuất với Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ nghiên cứu, thảo luận, xem xét đưa ra phương án tối ưu trong hoàn thiện thể chế về PCPQ ngày càng thiết thực, cụ thể hơn. Chính phủ và Thủ tướng Chính phủ phát huy dân chủ, trí tuệ tập thể, lắng nghe ý kiến của các cơ quan, ban, ngành trung ương và địa phương, từ thực tiễn triển khai tổ chức thực hiện giữa Chính phủ và địa phương, nơi nào, chỗ nào là điểm nghẽn, vướng mắc nhất; vai trò, trách nhiệm của các bộ trong việc hướng dẫn địa phương thực hiện, qua đó, tập trung tháo gỡ, hoàn thiện từng bước các thể chế của Chính phủ về PCPQ cho CBLĐCT trong phát triển kinh tế - xã hội của địa phương.

4. Kết luận

Nghị quyết Đại hội lần thứ XIII của Đảng đề ra mục tiêu, nhiệm vụ “đến năm 2045 kỷ niệm 100 năm thành lập nước Việt Nam Dân chủ cộng hòa, nay là nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam: Trở thành nước phát triển, thu nhập cao”³. Để hoàn thành mục tiêu, nhiệm vụ đó đòi hỏi quyết tâm chính trị rất cao, nỗ lực rất lớn, đoàn kết, thống nhất của cả hệ thống chính trị, của khối đại đoàn kết toàn dân; đặc biệt là sự điều hành của Chính phủ để thể chế hóa, cụ thể hóa quan điểm, đường lối của Đảng vào thực tiễn cuộc sống, nhất là tập trung hoàn thiện thể chế PCPQ của CBLĐCT, phát huy tính năng động, sáng tạo trong việc đưa ra những quyết sách đúng, trúng, kịp thời, hợp lòng dân theo đúng quy định pháp luật, thúc đẩy các lĩnh vực, các hoạt động ở địa phương phát triển ổn định, bền vững, làm cho bức tranh kinh tế - xã hội ở nước ta ngày càng khởi sắc, có vị thế, uy tín trên trường quốc tế □

Chú thích:

1. Nghị quyết số 28-NQ/TW ngày 17/11/2022 Hội nghị lần thứ 6 Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII về tiếp tục đổi mới phương thức lãnh đạo, cầm quyền của Đảng đối với hệ thống chính trị trong giai đoạn mới.

2, 3. Đảng Cộng sản Việt Nam. Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII. Tập I. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, 2021, tr. 203, 112.

Tài liệu tham khảo:

1. Hiến pháp năm 2013.
2. Luật Tổ chức Chính phủ năm 2015 (sửa đổi, bổ sung năm 2019).
3. Luật Tổ chức chính quyền địa phương năm 2015 (sửa đổi, bổ sung năm 2019).
4. Hồ Chí Minh. Toàn tập. Tập 6. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, 2011.
5. Nghị quyết số 04/NQ-CP ngày 10/01/2022 của Chính phủ về đẩy mạnh phân cấp, phân quyền trong quản lý nhà nước.
6. Phát biểu của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tại Hội nghị triển khai Chương trình hành động thực hiện Nghị quyết Đại hội XII của Đảng và các chỉ thị, kết luận của Bộ Chính trị, Ban Bí thư về công tác dân vận. <https://baochinhphu.vn>, ngày 27/5/2016.